

INFORMACIJA O PROGRAMIMA PODRŠKE EVROPSKE UNIJE CRNOJ GORI ZA 2017.

Podgorica, decembar 2017.

Sadržaj

Rezime	6
1. IPA I (2007-2013)	8
1.1. I komponenta – Podrška tranziciji i izgradnji institucija	8
1.2. II komponenta – Prekogranična saradnja	8
1.3. III komponenta – Regionalni razvoj	10
1.4. IV komponenta – Razvoj ljudskih resursa	10
1.5. V komponenta – Poljoprivreda i ruralni razvoj	11
Zaključak o Ipi I	11
2. IPA II (2014-2020)	12
2.3. Godišnji akcijski programi Ipe	13
2.3.1. IPA 2014	13
2.3.2. IPA 2015	14
2.3.3. IPA 2016	16
2.3.4. IPA 2017	16
2.3.5. IPA 2018	17
2.4. Tvining	17
2.5. Tajeks	18
2.6. Programi Unije	19
2.7. IPARD II	19
2.8. Instrument za civilno društvo i program za medije	20
2.9. Višekorisnički program Ipe	20
2.10. Instrument za evropsku integraciju	21
2.11. Zapadnobalkanski investicijski okvir	21
2.12. Programi regionalne i teritorijalne saradnje	23
2.11. Makro-regionalne strategije EU	29
Zaključak	31

REZIME

Tokom 2017. nastavljeno je s finalnim aktivnostima u okviru projekata I, II, III i IV komponente Instrumenta pretpristupne podrške – Ipe I (2007-2013) i radom na pripremi i sprovođenju dijela projekata obuhvaćenih programima Ipe II (2014-2020). U cilju praćenja sprovođenja projekata iz obje finansijske perspektive, održani su sastanci Sektorskog nadglednog odbora (SNO) 1. XII 2017. i Nadglednog odbora za Ipu 7. XII 2017, kao i sektorskih nadglednih odbora za III i IV komponentu Ipe (23. XI odnosno 30. XI 2017). Održano je jedanaest (11) sastanaka Zajedničkih nadglednih odbora za prekogranične i transnacionalne programe.

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 26. X 2017. usvojila Dodatak Finansijskog sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcijskom programu za Crnu Goru za 2015. Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcijskom programu Ipe za Crnu Goru za 2016. je potpisan 21. XII 2017. Dodatno, 28. IX 2017. usvojen je Godišnji akcijski program za Crnu Goru za 2017. – dio 1 koji uključuje podršku sektorima *Demokratija i upravljanje* i *Saobraćaj* i 17. XI 2017. Godišnji akcijski program za Crnu Goru za 2017. – dio 2 koji se odnosi na direktnu budžetsku podršku reformi javne uprave. Nizom koordinativnih sastanaka sa predstavnicima resornih ministarstva i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori započeto je i programiranje Ipe 2018, a programska misija Generalne direkcije Evropske komisije za susjedstvo i pregovore o proširenju boravila je u Crnoj Gori 16. X 2017. Finansijski sporazum 2014-2020 između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o podršci za poljoprivredu i ruralni razvoj Ipad II u okviru Instrumenta pretpristupne podrške Ipe II stupio je na snagu 6. XII 2017.

Kada su u pitanju programi prekogranične i transnacionalne saradnje, potpisano je sedam (7) finansijskih sporazuma, kao i Partnerski i Bilateralni sporazum u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo. Kada je riječ o podršci regionalnim projektima, Evropska komisija je 27. VII 2017. usvojila Višekorisnički program Ipe 2017, a u toku je finalizacija Višekorisničkog programa Ipe 2018.

Tokom 2017. nastavljen je proces srednjoročne revizije Ipe II započet tokom 2016, u cilju procjene i prikupljanja relevantnih informacija koje se odnose na dosadašnju realizaciju Ipe II i ažuriranje ključnih strategijskih dokumenata koji su donešeni tokom 2014. Očekuje se da će proces biti završen sredinom 2018.

Tokom izvještajnog perioda, nastavljeno je sprovođenje već odobrenih projekata koji se finansiraju iz Zapadnobalkanskog investicijskog okvira. U okviru XVII poziva za tehničku podršku pripremi projektne dokumentacije, odobrena su tri projekta ukupne vrijednosti 7,4 miliona eura. Na sastanku Upravnog odbora koji je održan 13. i 14. XII 2017. u Frankfurtu, Crnoj Gori su odobrena dva projekta: za pripremu projektne dokumentacije za izgradnju prioritetne poddionice obilaznice oko Budve na dionici Jadransko-jonskog autoputa u iznosu od 2,5 miliona eura i za revidiranje studije izvodljivosti i prateće analize troškova i koristi za autoput Bar – Boljare u iznosu od 1,3 miliona eura.

Što se tiče regionalne i teritorijalne saradnje, tokom 2017. nastavljena je realizacija projekata u okviru bilateralnih prekograničnih programa iz finansijske perspektive 2007-2013. Kada je u pitanju finansijska perspektiva 2014-2020, odobreni su projekti kandidovani u prvim pozivima u okviru Jadransko-jonskog (ADRION), Dunavskog i Mediteranskog (MED) transnacionalnog programa, bilateralnog programa Bosna i Hercegovina – Crna Gora, kao i trilateralnih programa prekogranične saradnje Interreg-IPA za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru i Interreg-IPA za Italiju, Albaniju i Crnu Goru. Takođe, objavljeni su prvi pozivi za dostavljanje predloga projekata u okviru bilateralnih programa Crna Gora – Albanija, Crna Gora – Kosovo i Srbija – Crna Gora, kao i drugog poziva Mediteranskog i Dunavskog transnacionalnog programa.

1. IPA I (2007-2013)

1.1. I komponenta – Podrška tranziciji i izgradnji institucija

U okviru I komponente za programe 2007-2013, Evropska komisija je kroz **102 nacionalna projekta** odobrila nešto preko **165 miliona eura** bespovratne finansijske podrške Crnoj Gori. Nacionalno kofinansiranje za ove projekte (uključujući i zajmove međunarodnih finansijskih institucija) iznosi oko 100 miliona eura. Svi projekti obuhvaćeni I komponentom uspješno su **ugovoreni do 26. IV 2016**, kada je istekao rok za ugovaranje projekata u okviru Ipe 2013, kao posljednje programske godine prethodne finansijske perspektive.

Status opredijeljenih, ugovorenih i isplaćenih sredstava za pojedinačne programske godine u okviru I komponente je sljedeći:

Godina	Alokacija (u eurima)	Ugovoreno (u eurima)	Ugovoreno %	Plaćeno (u eurima)	Plaćeno %
2007	23.870.504	23.301.285	97,6	23.301.285	97,6
2008	26.800.000	25.898.658	96,6	25.898.658	96,6
2009	28.432.179	27.552.319	96,9	27.552.319	96,9
2010	28.638.823	28.363.214	99,0	27.989.230	97,7
2011	26.493.599	25.869.318	97,6	22.593.836	85,2
2012	17.804.779	17.295.484	97,1	14.667.822	82,3
2013	13.131.056	12.999.434	98,9	9.084.819	69,8
UKUPNO:	165.170.940	161.279.712	97,6	151.087.968	91,4

Tabela pokazuje da je u Crnoj Gori ostvaren visok iznos ugovorenih sredstava, a do završetka realizacije svih ugovorenih projekata će se povećati i iznos isplaćenih sredstava.

1.2. II komponenta – Prekogranična saradnja

U okviru Instrumenta pretpristupne podrške 2007-2013, u osam programa prekogranične i transnacionalne saradnje u kojima je Crna Gora učestvovala ugovoreno

je 227 projekata, s ukupnom vrijednošću od 37,82 miliona eura (20 miliona eura u okviru bilateralnih i 17,83 miliona eura u okviru programa sa zemljama članicama EU). **Crna Gora je realizovala najveći broj bilateralnih prekograničnih programa sa zemljama korisnicama sredstava Ipe (136 projekata od ukupno 321 realizovanog projekta u regionu).** Tokom 2017. nastavljena je realizacija projekata u okviru bilateralnih prekograničnih programa, dok su projekti u okviru Jadranskog prekograničnog programa, Mediteranskog i programa Jugoistočna Evropa završeni. Tokom 2017. nastavljeno su finalne aktivnosti na sprovođenju projekata u okviru svih bilateralnih programa prekogranične saradnje, osim u programu Crna Gora – Kosovo, u okviru kog se posljednji projekat završio još u septembru 2017. Završeni su, takođe, i svi projekti koji su se sprovodili u okviru Jadranskog prekograničnog programa, Mediteranskog i programa Jugoistočna Evropa.

Programi bilateralne prekogranične saradnje

Kada je riječ o programima bilateralne prekogranične saradnje, jedino su u okviru **programa Crna Gora – Kosovo** završeni svi podržani projekti. Vrijednost u Crnoj Gori ovih devet (9) projekata, od kojih je posljednji završen 1. IX 2017, iznosila je 1,8 miliona eura. Završetak projekata podržanih kroz ostala četiri bilateralna prekogranična programa očekuje se tokom 2018.

U okviru **Programa prekogranične saradnje Albanija – Crna Gora** u toku je sprovođenje strateškog projekta rekonstrukcije postojećeg graničnog prelaza Hani Hotit-Božaj i izgradnje graničnog prelaza Grabom-Zatrijebačka Cijevna, u ukupnom iznosu od 3,6 miliona eura.

Kada je u pitanju **Prekogranični program Bosna i Hercegovina – Crna Gora**, od 13 projekata podržanih u okviru Trećeg poziva za dostavljanje projektnih predloga, vrijednosti 1,83 miliona eura za crnogorske korisnike, dva (2) projekta su u finalnoj fazi sprovođenja. Završna konferencija programa je održana 21. II 2017. u Sarajevu.

U okviru **Prekograničnog programa Hrvatska – Crna Gora**, od šest (6) projekata izabranih za finansiranje u okviru Trećeg poziva za dostavljanje projektnih predloga, vrijednosti 1,1 miliona eura za crnogorske korisnike, u toku je finalizacija jednog projekta. Završna konferencija programa je održana 24. X 2017. u Zagrebu.

U okviru **Programa prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora** od pet (5) projekata odobrenih u okviru Trećeg poziva, ukupne vrijednosti 680 hiljada eura, trenutno se sprovode četiri (4) projekta.

1.3. III komponenta – Regionalni razvoj

Nakon što su tokom 2014. ispunjeni uslovi za samostalno upravljanje sredstvima III komponente i potpisan finansijski sporazum, otpočela je primjena **Operativnog programa Regionalni razvoj 2012-2013** ukupne vrijednosti 26,2 miliona eura. Program obuhvata projekte u oblasti zaštite životne sredine (u opštinama Berane, Bar i Cetinje) i unapređenja željezničke infrastrukture (dionica željezničke pruge Virpazar-Sutomore i elektrovučna podstanica Trebešica).

Tokom 2017. nastavljene su aktivnosti na ugovaranju i sprovođenju ovih projekata. Od ugovorenih 22.692.570 eura, isplaćeno je 8.257.599 eura ili 36,4%. Napredak u sprovođenju projekata u okviru ove komponente redovno se prati na sastancima Operativne strukture za III komponentu Ipe, koje organizuje Ministarstvo održivog razvoja i turizma, kao i na sastancima Sektorskog nadglednog odbora. Šesti sastanak Sektorskog nadglednog odbora održan je 29. VI 2017, a sedmi 23. XI 2017. Krajnji rok za prihvatljivost troškova za sredstva Ipe u okviru ove komponente je 31. XII 2017.

1.4. IV komponenta – Razvoj ljudskih resursa

Nakon što su tokom 2014. ispunjeni uslovi za samostalno upravljanje sredstvima IV komponente i potpisan finansijski sporazum, otpočela je primjena **Operativnog programa Razvoj ljudskih resursa 2012-2013**. Ukupna sredstva izdvojena za ovaj Operativni program iznose 5,8 miliona eura, od čega su sredstva Evropske unije (EU) 4,95 miliona eura, dok je nacionalno kofinansiranje 0,85 miliona eura. Projekti obuhvaćeni programom imaju za cilj unapređenje stanja u oblastima obrazovanja, istraživanja, zapošljavanja i tržišta rada.

U toku 2017. intenzivno su se sprovodile aktivnosti na ugovaranju projekata u skladu s pravilima decentralizovanog sistema upravljanja. Napredak u implementaciji projekata u okviru IV komponente redovno se prati na sastancima Operativne strukture za IV komponentu Ipe, koje organizuje Ministarstvo rada i socijalnog staranja, kao i na

sastancima Sektorskog nadglednog odbora. Šesti sastanak Sektorskog nadglednog odbora održan 22. VI 2017, dok je sedmi sastanak održan 30. XI 2017.

1.5. V komponenta – Poljoprivreda i ruralni razvoj

U okviru V komponente – Poljoprivreda i ruralni razvoj, tokom perspektive 2007-2013 nijesu ispunjeni preduslovi za indirektno upravljanje sredstvima za ovu komponentu, usljed zahtjevnosti procesa pripreme i akreditacije nacionalnih struktura za samostalno upravljanje i korištenje sredstava koja su dostupna kroz ovu komponentu. Stoga je Crna Gora donijela odluku o odlaganju procesa akreditacije za narednu perspektivu 2014-2020. Samim tim, sredstva u iznosu od 10,5 miliona eura, prvobitno opredijeljena za V komponentu za period 2012-2013, preusmjerena su u I komponentu Ipe – Podrška tranziciji i izgradnja institucija, kako bi se ojačali kapaciteti i operativnih struktura i krajnjih korisnika za efikasno sprovođenje i korištenje programa IPARD.

Zaključak o Ipi I

Tokom finansijske perspektive 2007-2013, u Crnoj Gori ugovoren je skoro maksimalan iznos sredstava Ipe i većina projekata je uspješno realizovana, dok će u narednom periodu biti završeni i preostali projekti čije sprovođenje je još u toku. Od 235 miliona eura opredijeljenih za period 2007-2013, Crna Gora je iskoristila preko 90% raspoloživih sredstava bespovratne podrške EU. Ovako visok stepen iskorištenosti sredstava pretpristupne podrške je potvrda spremnosti i posvećenosti crnogorskih institucija da adekvatno planiraju i uspješno sprovode projekte.

2. IPA II (2014-2020)

Prema Indikativnom strategijskom dokumentu za Crnu Goru za Ipu 2014-2020 – ISDCG, Crnoj Gori je u sedmogodišnjem periodu na raspolaganju **270,5 miliona eura**, dok je podrška usmjerena kroz pet oblasti politika, odnosno kroz sedam sektora. Opredijeljeni iznos predstavlja povećanje od 10% u odnosu na budžet koji je bio na raspolaganju Crnoj Gori tokom prethodne finansijske perspektive 2007-2013, što predstavlja izraz povjerenja Evropske unije u uspješno korišćenje sredstava Ipe u Crnoj Gori, naročito u kontekstu otvorenih pristupnih pregovora. Dodatno, Crna Gora učestvuje u programima regionalne i teritorijalne saradnje, koji su obuhvaćeni osmim sektorom, za koji je Evropska komisija opredijelila oko 700 miliona eura za sve države korisnice.

U cilju povećanja ukupne efikasnosti i djelotvornosti podrške, kao i potrebe za jačanjem kapaciteta država korisnica za strategijsko planiranje, nakon komponenti i projektnog pristupa koji su važili u finansijskoj perspektivi 2007-2013, Evropska komisija je u Ipi II počela da primijenjuje sektorski pristup. Samim tim, pretpristupna podrška Crnoj Gori tokom 2014-2020 usmjerena je na osam sektora definisanih ISDCG i to:

1. Demokratija i upravljanje;
2. Vladavina prava i temeljna prava;
3. Životna sredina i klimatska akcija;
4. Saobraćaj;
5. Konkurentnost i inovacije;
6. Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika;
7. Poljoprivreda i ruralni razvoj;
8. Regionalna i teritorijalna saradnja.

Dodatno, u cilju podrške rješavanju izbjegličke krize koja je pogodila države regiona i Evropu, Evropska komisija je donijela odluku da, počev od Ipe 2016, opredijeljeni godišnji iznosi Instrumenta pretpristupne podrške za Crnu Goru budu umanjeni za 10% i da se ta sredstva preusmjere u fond za izbjegličku krizu.

U kontekstu srednjoročne revizije Ipe II, u Crnoj Gori su tokom 2016. i 2017. boravile ekspertske misije u cilju prikupljaja relevantnih informacija u pogledu usklađenosti podrške sa strateškim ciljevima Komisije i Crne Gore, dosadašnjih iskustava sa implementacijom Ipe II i identifikovanja faktora koji mogu imati uticaja na

djelotvornost i održivost Ipe II u narednom periodu. Rezultati ove revizije mogu se očekivati sredinom 2018.

Tokom 2017. intenzivno se radilo na ažuriranju **sektorskih planskih dokumenata (SPD)**, koji predstavljaju osnovu za višegodišnje planiranje i programiranje u okviru Ipe II u sedam sektora prepoznatih u ISDCG (osim za sektor Regionalna i teritorijalna saradnja). Dodatno, za svaki od pomenutih sektora, odlukom ministra evropskih poslova, uspostavljene su i **sektorske radne grupe (SRG)**, koje čine predstavnici resornih ministarstava i institucija obuhvaćenih sektorom, na čelu sa visokim programskim službenikom vodećeg ministarstva za dati sektor. Članovi SRG su i predstavnici nevladinog sektora koji su, putem javnih poziva koje je Ministarstvo evropskih poslova objavljivalo tokom 2015, 2016 i 2017, izabrani da budu stalni članovi.

2.3. Godišnji akcijski programi Ipe

2.3.1. IPA 2014

Godišnji akcijski program Ipe za Crnu Goru za 2014, koji je usvojen Implementacionom odlukom Komisije (C(2014)9387), usmjeren je na dalje jačanje institucionalnih kapaciteta i ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz procesa evropske integracije. Vrijednost godišnjeg programa Ipe 2014 iznosi 39,2 miliona eura, od čega **35,7 miliona eura** predstavljaju sredstva Ipe, dok nacionalno kofinansiranje iznosi 3,52 miliona eura. Godišnji akcijski program Ipa 2014 podrazumijeva sprovođenje sedamnaest (17) akcija, od čega će se šest (6) akcija sprovođiti direktnim i jedanaest (11) akcija indirektnim modelom upravljanja.

Pored toga, u okviru godišnjeg programa izdvaja se ukupno i 3,75 miliona eura za Instrument za podršku civilnom društvu i Regionalni stambeni program, koje programira i sprovodi Evropska komisija i koji predstavljaju predmet posebne finansijske odluke.

Tokom 2017, intenzivno se radilo na pripremi tenderske dokumentacije i objavljivanju tendera za akcije koje su obuhvaćene akcijskim programom za 2014. U okviru indirektnog upravljanja, tokom 2017. potpisan je ugovor za akcije **Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori**, dok se za projekte **Podrška Poreskoj upravi, Razvoj baze podataka o putnoj mreži i Programa za ocjenu bezbjednosti** potpisivanje ugovora očekuje do kraja 2017. Kada je direktno

upravljanje u pitanju, tokom 2017. nastavljena je realizacija sljedećih akcija: **Instrument za evropsku integraciju, Podrška Evropske unije vladavini prava - EUROL II, Podrška politici borbe protiv diskriminacije i politici rodne ravnopravnosti, Implementacija Okvirne direktive o vodama, Unaprijeđena kontrola i upravljanje ribarstvom i Podrška sektoru veterine.**

U okviru Ipe 2014, Evropska komisija je prvi i ujedno i posljednji put u okviru Ipe II podržala veći broj sektora (6) i akcija (17). Nakon toga, počev od Ipe 2015, Evropska komisija insistira na finansiranju samo 2-4 sektora u okviru godišnjeg programa Ipe.

2.3.2. IPA 2015

Godišnji akcijski program za Crnu Goru za 2015. je zvanično usvojila Evropska komisija Implementacionom odlukom Komisije (C(2015)9050) od 9. XII 2015. U okviru ovog programa, za finansiranje odobrena su 4 akcijska dokumenta za dva sektora, ukupne vrijednosti oko **26,7** miliona eura (od čega je 25,1 milion eura obezbijedeno iz sredstava Ipe, dok nacionalno kofinansiranje iznosi skoro 1,6 miliona eura).

Sastavni dio godišnje alokacije za Ipu 2015 čine i sredstva koja se izdvajaju za Poljoprivredu i ruralni razvoj (Ipard II) (5 miliona eura), Instrument za civilno društvo (1,3 miliona eura) i za Operativni program Obrazovanje, zapošljavanje i razvoj ljudskih resursa 2015-2017 (5 miliona eura).

Finansijski sporazum između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o godišnjem akcijskom programu Ipe za Crnu Goru za 2015. potpisan je 22. IX 2016. i obuhvata sljedeće akcije:

- *Instrument za evropsku integraciju* (doprinos EU je 2,5 miliona eura) u okviru sektora **Demokratija i upravljanje;**
- *Podrška učešću u programima i agencijama Unije* (doprinos EU je 1,6 miliona eura) u okviru sektora **Demokratija i upravljanje;**
- *Direktna budžetska podrška za implementaciju Strategije integrisanog upravljanja granicom* (doprinos EU 20 miliona eura) u okviru sektora **Vladavina prava i temeljna prava;**
- *Promocija i zaštita ljudskih prava Roma i drugih ugroženih grupa* (doprinos EU 1 milion eura) u okviru sektora **Vladavina prava i temeljna prava.**

U ovoj programskoj godini, u Crnoj Gori se po prvi put koristila direktna budžetska podrška (DBP), kao novi modalitet sprovođenja finansijske podrške EU, koja je u ovom slučaju usmjerena na sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom. Budžetska podrška se koristi prema nacionalnim pravilima javnih finansija i javnih nabavki. Stoga je, nakon potpisivanja finansijskog sporazuma i na osnovu pozitivne procjene ispunjenosti neophodnih preduslova, 19. XII 2016. je uplaćena prva tranša direktne budžetske podrške za implementaciju Strategije integrisanog upravljanja granicom, u iznosu od 8 miliona eura.

Uzimajući u obzir relativno dug vremenski period koji protekne od početka programiranja pretpristupne podrške do početka njenog sprovođenja, nakon uplate prve tranše direktne budžetske podrške i početka sprovođenja Strategije ukazala se potreba za izmjenom akcijskog dokumenta u smislu prilagođavanja određenih indikatora učinka i redefinisavanja vremenskog rasporeda uplate tranši. Kao rezultat zajedničkog rada Ministarstva unutrašnjih poslova i Delegacije Evropske unije, akcijski dokument je izmijenjen i prilagođen trenutnom stanju. Stoga je Ministarstvo evropskih poslova, na zahtjev Ministarstva unutrašnjih poslova kao korisnika direktne budžetske podrške, 31. V 2017. uputilo Evropskoj komisiji zahtjev za izmjenu Finansijskog sporazuma. Nakon odobrenja od strane Evropske komisije, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 26. X. 2017. prihvatila Adendum Finansijskog sporazuma između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o Godišnjem akcijskom programu za Crnu Goru za 2015. Po ovlaštenju Vlade, nacionalni koordinator za Ipu je 3. XI 2017. potpisao Dodatak Finansijskog sporazuma.

Evropska komisija je 9. XII 2015. donijela Odluku kojom je usvojen Sektorski operativni program (SOP) za Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike za period 2015-2017. Ukupna vrijednost programa je preko **18 miliona eura** (od čega 15,3 miliona eura predstavlja doprinos EU, dok nacionalno kofinansiranje iznosi 3,3 miliona eura), a sredstva će biti obezbijeđena iz tri programske godine (Ipa 2015, Ipa 2016 i Ipa 2017), od čega 5 miliona eura iz programa Ipe 2015. U septembru 2016. i martu 2017. u Crnoj Gori su boravile misije revizora Generalne direkcije EK za susjedstvo i pregovore o proširenju sa ciljem procjene pripremljenosti crnogorskih institucija da samostalno upravljaju sredstvima ovog programa. U narednom periodu se očekuje potpisivanje finansijskog sporazuma za ovaj operativni program.

2.3.3. IPA 2016

Nakon usaglašavanja strateških prioriteta Crne Gore i Evropske komisije s potrebama koje proizilaze iz pregovaračkog procesa Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji, Godišnji akcijski program za Crnu Goru za 2016. usvojen je 2. XII 2016. Odlukom Evropske komisije C(2016)8226. Ukupna vrijednost programa je **37,5 miliona eura** i njime su podržane sljedeće akcije:

- U sektoru **Životna sredina i klimatska akcija**, implementiraće se akcija *Jačanje kapaciteta i aktivnosti vezanih za prenošenje i sprovođenje pravne tekovine EU u oblasti zaštite životne sredine*, vrijednosti **16 miliona eura**;
- U sektoru **Konkurentnost i inovacija**, sprovodiće se akcija *Jačanje sektora konkurentnosti i inovacija u Crnoj Gori*, vrijednosti **6,9 miliona eura**;
- Godišnje izdvajanje za sektor **Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike** u iznosu od **5 miliona eura** za Sektorski operativni program za obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike 2015-2017;
- Godišnje izdvajanje za sektor **Poljoprivreda i ruralni razvoj** u iznosu od **5 miliona eura** za sprovođenje Iparda II;
- Godišnje izdvajanje u sektoru **Demokratija i upravljanje** u iznosu od **2,5 miliona eura** za Instrument za civilno društvo;
- Izdvajanje za izbjegličku krizu u iznosu od **2,1 milion eura**.

Nacionalni službenik za ovjeravanje je 22. IX 2017. podnio Evropskoj komisiji zahtjev za povjeravanje izvršenja budžetskih sredstava za ovaj program, a finansijski sporazum za alokaciju 2016. je potpisan.

2.3.4. IPA 2017

Nakon što je u saradnji Crne Gore i Evropske komisije definisan predlog Godišnjeg akcijskog programa za Crnu Goru za 2017, Evropska komisija je 28. IX 2017. usvojila Godišnji akcijski program za Crnu Goru za 2017. – dio 1 (koji uključuje sektore *Demokratija i upravljanje* i *Saobraćaj*) odnosno 17. XI 2017. Godišnji akcijski program za Crnu Goru za 2017. –dio 2 (koji se odnosi na direktnu budžetsku podršku za reformu javne uprave).

Ukupan iznos akcija predloženih kroz ovaj program je **44,6 miliona eura** (prema Indikativnom strategijskom dokumentu za programiranje je raspoloživo **39,6 miliona eura**). Programom su podržane sljedeće akcije:

- Podrška sektoru **Saobraćaja** u Crnoj Gori – **9,6 miliona eura**;
- U okviru sektora **Demokratija i upravljanje**, planirana je dodjela direktne budžetske podrške za implementaciju *Strategije reforme javne uprave* – **15 miliona eura**. Uz to u ovom sektoru biće podržani još Instrument za civilno društvo u iznosu od **1,5 miliona eura**, Instrument za evropsku integraciju u iznosu od **2,9 miliona eura** i Učešće u programima Unije – **1 milion eura**;
- U sektoru **Poljoprivreda i ruralni razvoj**, planirana je podrška za Ipard II – **6 miliona eura**;
- U sektoru **Obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike**, izdvojiće se **5,4 miliona eura** za *Sektorski operativni program za obrazovanje, zapošljavanje i socijalne politike 2015-2017*;
- Izdvajanje za izbjegličku krizu iznosi **3,2 miliona eura**.

U narednom periodu se očekuje da nacionalni službenik za ovjeravanje (NAO) podnese Evropskoj komisiji zahtjev za povjeravanje izvršenja budžetskih sredstava za ovaj program, nakon čega se očekuje i potpisivanje finansijskog sporazuma.

2.3.5. IPA 2018

Tokom 2017. započeto je i programiranje Ipe 2018. U cilju definisanja prioriteta koji će ovim programom biti podržani održano je niz koordinativnih sastanaka sa predstavnicima resornih ministarstva i Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, dok je programska misija Generalne direkcije Evropske komisije za susjedstvo i pregovore o proširenju boravila u Crnoj Gori 16. X 2017. Nakon usaglašavanja je predloženo da se kroz godišnji akcijski program za 2018. finansiraju sektori **Vladavina prava i temeljna prava, Poljoprivreda i ruralni razvoj i Demokratija i upravljanje**. Sastavni dio godišnje alokacije za Ipu 2018 čine i izdvajanja za Ipard II i za izbjegličku krizu.

2.4. Tvining

Tokom 2017, ugovoren je tvining projekat „*Podrška sprovođenju planova integriteta*“. Glavni partner na projektu je italijanska Agencija za antikorupciju, a ugovor je vrijedan 600 hiljada eura, dok su korisnici Ministarstvo pravde i Agencija za sprečavanje korupcije. Uskoro se očekuje održavanje prvog sastanka Upravnog odbora projekta.

Za tvining projekat „*Podrška regulaciji finansijskih servisa*“, kao najbolje rangirana izabrana je ponuda konzorcijuma sačinjenog od eksperata Njemačke, Hrvatske i Holandije (Njemačka je vodeći partner u projektu). Projekat je vrijedan 1,41 milion eura i planirano je da traje 24 mjeseca. Korisnici projekta su Ministarstvo finansija i Centralna banka Crne Gore. Ugovor još nije potpisan, ali bi nacrt ugovora i plan rada trebalo da budu pripremljeni u narednom periodu.

Projekt „*Podrška Poreskoj upravi*“, vrijednosti 1 milion eura, ukupnog trajanja od 22 mjeseca i sa Španijom kao glavnim partnerom, potpisan je i odobren za finansiranje od strane Upravnog odbora EK za izgradnju institucija, uz određene uslove koje je neophodno ispuniti u narednom periodu kako bi ugovor stupio na snagu.

2.5. Tajeks

Tokom 2017. posredstvom instrumenta Tajeks (TAIEX) organizovane su **82 ekspertske misije**, **33 studijske posjete** i **14 radionica** za crnogorske korisnike, što ukupno čini **129 događaja**. Crnoj Gori su podršku pružila ukupno **184 eksperta** iz sljedećih država članica EU i institucija EU:

Država / institucija	Broj eksperata	Država / institucija	Broj eksperata	Država / institucija	Broj eksperata
Austrija	9	Irska	2	Portugal	3
Belgija	8	Italija	15	Rumunija	6
Bugarska	3	Letonija	13	Češka	2
Estonija	1	Litvanija	7	Slovenija	40
Finska	5	Mađarska	1	Švedska	2
Francuska	2	Malta	1	Španija	2
Holandija	3	Njemačka	4	Velika Britanija	4
Hrvatska	47	Poljska	1	Ostalo	3
Ukupno: 184					

Kada su u pitanju pregovaračka poglavlja u kojima je pružena podrška, najveći broj događaja je organizovan u okviru PP 23- Pravosuđe i temeljna prava (ukupno 26),

PP 12- Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni razvoj (26), PP 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost (ukupno 11), PP 27- Životna sredina (10).

2.6. Programi Unije

Programi Evropske unije usmjereni su na ekonomsku, socijalnu i političku integraciju prvenstveno država članica EU, uz mogućnost postepenog uključivanja država kandidata za članstvo. Na osnovu iskustva sa prethodnim programima i nakon sagledavanja mogućnosti i koristi koje učešće u programima Unije pruža, Crna Gora je donijela odluku da u finansijskoj perspektivi 2014-2020 učestvuje u osam programa Unije: Horizont 2020. (*Horizon 2020*), Erasmus+, Kreativna Evropa (*Creative Europe*), Cosme, Evropa za građane (*Europe for Citizens*), Carine 2020. (*Customs 2020*), Evropski program za zapošljavanje i inovacije (*EaSI*) i Fiskalis 2020. (*Fiscalis 2020*).

Tokom 2017, godišnje participacije za učešće u ovim programima uplaćivane su u skladu s dinamikom prispjeca obaveza i dobijenim zahtjevima za uplatu od strane EK, a iz Instrumenta pretpristupne podrške će biti obezbijedena sredstva za refundaciju dijela troškova participacije.

2.7. IPARD II

Nakon što su tokom prethodnog perioda usvojena relevantna dokumenta - Sektorski sporazum kojim se utvrđuju pravila za upravljanje i sprovođenje finansijske pomoći Unije Crnoj Gori u okviru Instrumenta pretpristupne podrške za oblast politike Poljoprivreda i ruralni razvoj (Ipard II) i Program razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru Ipard II za 2014-2020 (program Ipard II), tokom 2017. nastavljen je rad na ispunjavanju preduslova za dobijanje akreditacije za mjere programa Ipard II i korištenje sredstava Iparda. Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 16. XI 2017. usvojila Informaciju o predlogu Finansijskog sporazuma 2014-2020 između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o podršci za poljoprivredu i ruralni razvoj Ipard II u okviru Instrumenta pretpristupne podrške (Ipa II) i ovlastila nacionalnog koordinатора za Ipu da u ime Vlade Crne Gore potpiše Finansijski sporazum 2014-2020. Nakon potpisivanja sporazuma od strane nipa 17. XI 2017. i od strane Evropske komisije 4. XII 2017, sporazum je zvanično stupio na snagu 6. XII 2017.

Kroz Instrument pretpristupne podrške za ruralni razvoj (Ipard II), Evropska komisija je za Crnu Goru opredijelila 39 miliona eura. Uz nacionalno kofinansiranje (12

miliona eura) i privatni doprinos poljoprivrednih proizvođača (35,7 miliona eura) ukupan iznos od 86,8 miliona eura će biti korišten za sprovođenje programa Ipad II tokom 2014-2020. Na ovaj način, vršiće se postepeno usklađivanje sa pravilima, standardima i praksama Evropske unije u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja i poljoprivredni proizvođači pripremati za korištenje sredstava iz fondova EU koji će Crnoj Gori postati dostupni članstvom u EU.

2.8. Instrument za civilno društvo i program za medije

Podrška organizacijama civilnog društva, osim kroz programe prekogranične i transnacionalne saradnje u kojima civilni sektor već uspješno učestvuje, pruža se i kroz Instrument za civilno društvo. Instrumentom centralizovano upravlja Evropska komisija, posredstvom Delegacije Evropske unije, s planom da, uz kontinuiranu pripremu i jačanje kapaciteta, Crna Gora pređe da samostalno upravljanja ovim instrumentom. Sredstva za Instrument za civilno društvo izdvajaju iz godišnjeg budžeta Ipe za Crnu Goru, u okviru sektora Demokratija i upravljanje.

U okviru Instrumenta za civilno društvo i programa za medije za 2016-2017, koji je 20. VII 2016. usvojen Odlukom Evropske komisije C(2016)4889, za podršku organizacijama civilnog društva i medijima u Crnoj Gori, opredijeljeno je ukupno 4 miliona eura.

Kada je Instrument za civilno društvo i program za medije za 2018-2019 u pitanju, finalizacija ovog programa je u toku i plan je da, zajedno sa ostalim akcijama programa Višekorisičke Ipe za 2018, bude usvojen sredinom 2018. Instrumentom za civilno društvo i programom za medije, Evropska komisija je za period 2018-2019 za Crnu Goru opredijelila 5 miliona eura. Akcija će biti sprovedena u direktnom upravljanju, što znači da će za njeno ugovaranje biti zadužena Delegacija EU u Crnoj Gori.

2.9. Višekorisički program Ipe

Akcije koji su podržane kroz program Višekorisičke Ipe centralizovano priprema i sprovodi Evropska komisija, s ciljem promovisanja regionalne saradnje u skladu s prioritetima koji su definisani Višekorisičkim indikativnim strategijskim dokumentom za period 2014-2020.

U okviru procesa programiranja Višekorisničke Ipe, Evropska komisija je 27. VII 2017. usvojila akcijski program za Višekorisničku Ipu za 2017. Odlukom C(2017)5343 u vrijednosti od 168 miliona eura. Višekorisnički program Ipe za 2017. uključuje i Program za civilno društvo i medije 2016-2017 (Odluka EK C(2016)4889), ukupne vrijednosti 87,3 miliona eura, kao i Program za Agendu povezivanja, koji će biti predmet posebne odluke Evropske komisije.

Koordinacioni sastanci na kojima se raspravljalo o programiranju Višekorisničke Ipe za 2018. održani su 1. i 2. VI 2017. u Sarajevu, i 14. i 15. XI 2016. u Briselu. Na sastancima su predstavljeni nacrti akcijskih dokumenata i definisana dalja dinamika u radu na njihovoj finalizaciji.

2.10. Instrument za evropsku integraciju

Instrument za evropsku integraciju (IEI) predstavlja horizontalnu akciju u okviru nacionalnog programa Ipe, koja ima za cilj da ojača kapacitete institucija uključenih u proces planiranja, programiranja i implementacije Ipe II, kao i da unaprijedi sektorsku koordinaciju. Takođe, cilj IEI je da blagovremeno i efikasno odgovori na potrebe pregovaračkog procesa i da na nivou sektora omogući kratkoročne intervencije u cilju pripreme Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji.

Instrumentom upravlja Upravni odbor kojeg čine predstavnici Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i Ministarstva evropskih poslova (Kancelarija nacionalnog koordinatora za Ipu). Upravni odbor je odgovoran za koordinaciju sprovođenja IEI, provjeru kvaliteta i procjenu opravdanosti dostavljenih akcijskih predloga u skladu s definisanim kriterijumima, kao i za nadgledanje realizacije odobrenih akcija. Tokom 2017. održan je jedan sastanak Upravnog odbora IEI. Upravni odbor je do sada odobrio ukupno 24 predloga akcija, ukupne vrijednosti 6,72 miliona eura.

2.11. Zapadnobalkanski investicijski okvir

Tokom 2017. nastavljeno je ili započeto sprovođenje devet nacionalnih projekata koji se finansiraju sredstvima Zapadnobalkanskog investicijskog okvira (ZIO) za koje je EU opredijelila 13,05 miliona eura. Riječ je o sljedećim projektima:

1. *Tehnička podrška projektima vezanim za otpadne vode i vodosnabdijevanje u Crnoj Gori*, vrijednosti 700 hiljada eura;

2. *Tehnička podrška projektima vezanim za otpadne vode i vodosnabdijevanje u Crnoj Gori, II faza*, vrijednosti 550 hiljada eura;
3. *Razvoj i širenje elektro-energetske mreže*, vrijednosti 600 hiljada eura;
4. *Master plan razvoja gasovoda*, vrijednosti 700 hiljada eura;
5. *Unapređenje željezničke pruge Bar-Vrbnica*, vrijednosti 1 milion eura;
6. *Priprema za izgradnju prioritetnih obilaznica na crnogorskom primorju*, vrijednosti 500 hiljada eura;
7. *Specijalna inspekcija tunela na željezničkoj liniji Bar-Vrbnica s predlogom mjera sanacije*, vrijednosti 2,5 miliona eura;
8. *Unapređenje sigurnosti na željezničkoj liniji Bar-Vrbnica (II faza)*, vrijednosti 3 miliona eura;
9. *Priprema i revizija Glavnog projekta za rekonstrukciju puta Plužine-Šćepan Polje*, vrijednosti 3,5 miliona eura.

Pored ovih projekata, tokom 2017. je nastavljeno sprovođenje sljedećih regionalnih projekata ZIO ukupne vrijednosti 1,5 miliona eura (među čijim korisnicima je Crna Gora):

1. *Analiza nedostataka infrastrukturne mreže Zapadnog Balkana*, vrijednosti 500 hiljada eura;
2. *Priprema regionalnog Hidro master plana*, vrijednosti 1 milion eura.

U Štokholmu je 14. i 15. VI 2017. održan XVI sastanak Upravnog odbora ZIO, na kojem su odobreni projekti u okviru XVII poziva za tehničku podršku pripremi projekata, razmatrani projektni predlozi u okviru II poziva za sufinansiranje investicija, ali i ključne strategijske smjernice djelovanja ZIO za naredni period. U okviru XVII poziva za tehničku podršku pripremi projektne dokumentacije, odobreni su sljedeći projekti:

1. *Zamjena sigurnosnog sistema na sjevernom dijelu željezničke linije Bar-Vrbnica i izrada Glavnog projekta za rekonstrukciju klizišta Ratac*, vrijednosti 2 miliona eura;
2. *Izrada idejnog projekta i procjene društvenog i uticaja na životnu sredinu za autoput Bar-Boljare, dionica Mateševo-Andrijevica*, vrijednosti 3,1 milion eura;
3. *Izrada idejnog projekta i procjene društvenog i uticaja na životnu sredinu za autoput Bar-Boljare, obilaznica oko Podgorice (Smokovac-Tološi-Farmacii)*, vrijednosti 2,3 miliona eura.

U okviru II poziva za sufinansiranje infrastrukturnih ulaganja Crnoj Gori je dodijeljen iznos od 9 miliona eura za projekat *Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Podgorici*.

U toku je ocjenjivanje projekata iz III poziva za podršku sprovođenju infrastrukturnih projekata u okviru Agende povezivanja. Odobreni projekti će biti predstavljeni na narednom Samitu o Zapadnom Balkanu sredinom 2018. u Londonu.

U Frankfurtu je 13. XII 2017. održan XVII sastanak Upravnog odbora ZIO, na kojem su u okviru XVIII poziva za tehničku podršku pripremi projekata odobrena su dva projekta s ukupnim iznosom od 3,8 miliona eura i to:

1. *Priprema idejnog projekta za izgradnju prioritetne poddionice obilaznice oko Budve*, vrijednost 2,5 miliona eura;
2. *Ažuriranje studije izvodljivosti s pratećom dokumentacijom za kompletnu trasu autoputa Bar - Boljare*, vrijednost 1,3 miliona eura.

Raspisan je novi, XIX poziv za podršku pripremi projekata. Poziv je ograničenog tipa, a prihvatljivi su samo projekti koji su već finansirani kroz ZIO u smislu pripreme dodatne dokumentacije i vezani su za Agendu povezivanja. Ukupan budžet za sve države je 14 miliona eura, a rok za podnošenje projektnih prijava 28. II 2018.

2.12. Programi regionalne i teritorijalne saradnje

Crna Gora učestvuje u devet programa prekogranične i transnacionalne saradnje u okviru Instrumenta pretpriprustne podrške 2014-2020 (IPA II).

Bilateralni programi Crna Gora – Albanija, Crna Gora – Kosovo i Srbija – Crna Gora se sprovode u okviru indirektnog upravljanja, pri čemu je za prva dva programa Crnoj Gori, odnosno Ministarstvu finansija, povjereno ugovaranje sredstava EU namijenjenih za ove programe. Za program Srbija – Crna Gora ugovorno tijelo je Ministarstvo finansija Srbije.

U okviru **Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija**, 13. XI 2017, potpisan je Finansijski sporazum za alokaciju 2016. Ocjenjivanje predloga projekata pristiglih u okviru Prvog poziva, ujedno prvog koji se sproveo u okviru indirektnog upravljanja, završeno je u julu 2017, a Izvještaj o ocjenjivanju odobren je od strane Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori 25. VIII 2017. Do kraja 2017. očekuje se

organizacija sastanka Zajedničkog nadglednog odbora koji je u obavezi da da savjetodavno mišljenje na listu projekata odabranih za finansiranje. Nakon toga slijedi ugovaranje i početak sprovođenja projekata.

Partnerski i Bilateralni sporazum za **Program prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo** zaključeni su 10. II 2017. između Ministarstva evropskih poslova Crne Gore i Ministarstva za lokalnu samoupravu i administraciju Kosova. Takođe, potpisan je Finansijski sporazum za alokaciju 2016, 13 XI 2017. Prvi poziv za dostavljanje predloga projekata, ujedno i prvi koji se sproveo u okviru indirektnog upravljanja, objavljen je 10. III 2017. Iznos sredstava koji je bio dostupan potencijalnim korisnicima je 2,04 miliona eura. Prvi korak u ocjenjivanju pristiglih predloga projekata je završen, a Izvještaj o ocjenjivanju je odobren 11. XI 201. od strane Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. Korisnici čiji su projekti odabrani u okviru prvog koraka ocjenjivanja pozvani su da podnesu kompletne predloge projekata do 27. XI 2017, nakon čega slijedi drugi korak evaluacije. Kada je u pitanju rad Zajedničkog tehničkog sekretarijata za ovaj program, angažovan je projektni službenik koji će raditi u njegovoj filijali u Prištini.

U okviru **Programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora**, 4. XII 2017. potpisan je Finansijski sporazum za alokaciju 2016. Prvi korak evaluacije završen je u maju 2017, kada je Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini usvojila Izvještaj o evaluaciji sažetaka projekata. Nakon što su izabrani korisnici dostavili pune aplikacije u julu 2017, drugi korak evaluacije projekata je završen nakon što je Zajednički nadgledni odbor, na sastanku održanom u Sarajevu 17. XI 2017. dao pozitivno mišljenje na listu projekata odobrenih od strane DEU BiH. Očekuje se da DEU BiH listu odobrenih projekata objavi do kraja 2017. U toku je procedura otvaranja kancelarije i angažovanja projektnog službenika za Antenu Zajedničkog tehničkog sekretarijata u Nikšiću.

Za Prekogranični program Srbija – Crna Gora, Prvi poziv za dostavljanje predloga projekata objavljen je 15. XI 2017, i biće otvoren do 26. I 2018. Svečana konferencija i informativna sesija za promociju Prvog poziva organizovane su 15. XI 2017. u Vrnjačkoj Banji, kako bi se potencijalni korisnici obavijestili o specifičnostima, uslovima i načinu podnošenja predloga projekata u okviru ovog poziva. Informativne sesije su održane 21. XI u Rožajama i 23. XI u Nikšiću. Iznos sredstava koji je dostupan potencijalnim korisnicima je 2,04 miliona eura, za projekte koji se odnose na povećanje zapošljivosti i mogućnosti zapošljavanja, kao i zaštitu prirodnih resursa. U toku je

procedura uspostavljanja kancelarije i angažovanja projektnog službenika za Antenu Zajedničkog tehničkog sekretarijata u Bijelom Polju.

U okviru **programa prekogranične saradnje INTERREG-IPA za Italiju, Albaniju i Crnu Goru** tokom 2017. radilo se na pripremi nacрта dokumenata neophodnih za objavu Prvog poziva za dostavljanje projektnih predloga i pripremi predloga za podršku tematskim projektima. Prvi poziv za dostavljanje predloga projekata, koji je bio otvoren od 16. III do 30. V 2017, promovisan je i kroz organizaciju tri svečane konferencije – u Bariju (6. III), Tirani (15. III) i Podgorici (17. III). Proces ocjenjivanja projektnih predloga je završen, a Zajednički odbor za nadgledanje je 24. XI 2017. odobrio listu projekata s ukupnim budžetom od 30,7 miliona eura. Takođe, toku je proces konsultacija između 3 zemlje učesnice oko odabira tematskih projekata.

Kada je u pitanju program prekogranične saradnje **INTERREG-IPA za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru** u izvještajnom periodu je na sastanku Zajedničkog nadglednog odbora (ZNO) 31. I 2017. u Zagrebu, od ukupno 164 podnijeta predloga projekata, u okviru Prvog poziva odobren 21 projekat. U Podgorici je 10. VII 2017. održana konferencija za promociju početka sprovođenja odobrenih projekata. Nakon kontrole i prilagođavanja budžeta svakog projekta, ugovorena su dodatna 3, što ukupno čini 24 projekta u kojima učestvuje 107 partnera. Crnogorski partneri, njih 14, učestvuju s partnerima iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine u 12 projekata, a u jednom projektu je vodeći partner iz Crne Gore. Svi projekti, uključujući i projekte s rezervne liste, ugovoreni su do 7. X 2017. Održane su 4 radionice za podršku sprovođenja projekata, a u decembru 2017. je planirano održavanje još tri radionice u svakoj od država učesnica programa. Sprovođenje svih projekata započeto je u periodu od 1. VI do 1. XI 2017. Zajednički nadgledni odbor (ZNO) je 21. IX 2017. odobrio projekte tehničke podrške za Ministarstvo evropskih poslova, kao Nacionalno tijelo, i Ministarstvo finansija, kao Kontrolno tijelo u Crnoj Gori. Početkom novembra 2017. je započeta procedura za angažovanje programskog asistenta u Ministarstvu evropskih poslova, čiji se završetak očekuje do kraja 2017.

U okviru **Mediterranskog transnacionalnog programa 2014-2020 (MED)**, 07. II 2017. potpisan je Finansijski sporazum za period 2014-2020. Drugi poziv za integrisane i jednomodularne projekte objavljen je 31. I 2017. i očekuje se da će ocjenjivanje predloga projekata biti završeno do januara 2018. Trenutno se sprovodi 6 projekata s učešćem crnogorskih partnera – 4 modularna i 2 horizontalna projekta, koji su podržani u okviru Prvog poziva.

U okviru **Dunavskog transnacionalnog programa**, 07. II 2017. potpisan je Finansijski sporazum za period 2014-2020. Drugi poziv za dostavljanje projektnih predloga bio je otvoren od 9. V do 6. VI 2017. U toku je postupak procjene prihvatljivosti i kvaliteta projektnih predloga podnesenih u okviru Drugog poziva. Takođe, tokom 2017. otpočelo je sprovođenje 8 projekata odabranih u okviru Prvog poziva u kojima učestvuju crnogorski partneri. U okviru ovog programa objavljen je i Prvi poziv za dostavljanje projektnih predloga u okviru Instrumenta za podršku razvoja projekta (*Seed Money Facility*), koji je trajao od 2. X do 7. XII 2017. Riječ o novom instrumentu za pružanje finansijske podrške razvoju kompleksnih, strateških projekata transnacionalnog karaktera, koji će doprinijeti ostvarenju ciljeva definisanih Strategijom Evropske unije za Dunavski region (EUSDR).

Kada je u pitanju **Jadransko-jonski transnacionalni program (ADRION)**, 27. XI 2017. potpisan je Finansijski sporazum za period 2014-2020. U okviru Prvog poziva za dostavljanje predloga su podržana 34 projekta, od čega u 18 učestvuju partneri iz Crne Gore. Za aktivnosti crnogorskih partnera biće opredijeljen 1,8 milion eura, od ukupno 6 miliona eura koji su bili na raspolaganje partnerima iz 4 države korisnice Ipe koje učestvuju u programu. Projekti će biti ugovoreni do kraja 2017, a sprovodiće se u oblastima zaštite životne sredine, unapređenja sistema pomorskog saobraćaja, očuvanja prirodnog i kulturnog nasljeđa.

Tokom izvještajnog perioda, održani su brojni sastanci odbora za nadgledanje sprovođenja prekograničnih i transnacionalnih programa Ipe II:

- Za INTERREG-IPA program prekogranične saradnje za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru u Zagrebu, 31. I 2017;
- Za program prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo, u Podgorici 10. II 2017;
- Za Jadransko-jonski transnacionalni program (ADRION), u Janjini 10-12. V 2017, u Ankoni 25. X 2017 i Atini 18-19. XII 2017;
- Za Dunavski transnacionalni program, u Beogradu, 13-14. VI i Beču, 28-29. XI 2017;
- Za Mediteranski transnacionalni program (MED), u Marseju 20-21. VI 2017;
- Za INTERREG-IPA program prekogranične saradnje za Italiju, Albaniju i Crnu Goru, u Podgorici 24. I, u Tirani 4-5. VII i u Lećeu 22-23. XI 2017;
- Za program prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora, u Sarajevu 17. XI 2017.

Tokom 2017. održan je i veliki broj javnih događaja na kojima su predstavljene mogućnosti koje se nude u okviru pojedinih programa, pravila poziva za dostavljanje projektnih predloga, kao i obuke i seminari s ciljem jačanja kapaciteta potencijalnih korisnika projekata.

U okviru programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo, organizovani su sljedeći događaji:

- Obuke za pripremu predloga projekata u skladu s pravilima EU, u Crnoj Gori i na Kosovu (u Rožajama 28. II – 2. III, i u Peći 7 – 9. III 2017);
- Info dani, s Forumima za uspostavljanje projektnih partnerstava, u Crnoj Gori i na Kosovu (u Rožajama 27. II i u Peći 6. III 2017);
- Svečana konferencija povodom otvaranja Prvog poziva, u Podgorici 20. III 2017;
- Informativne sesije nakon objave poziva, u Crnoj Gori i Kosovu (u Podgorici 20. III, u Bijelom Polju 21. III, u Đakovici 22. III i u Peći 3. III 2017).

U okviru programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora, organizovan je sljedeći događaj:

- Obuka za pripremu punih projektnih predloga za korisnike odabrane u okviru prvog koraka evaluacije Prvog poziva, u Sarajevu, 13. VI 2017.

U okviru programa prekogranične saradnje Srbija – Crna Gora, organizovani su sljedeći događaji:

- Obuke za pripremu predloga projekata u Crnoj Gori i Srbiji (u Novom Pazaru 25-26. IV 2017. i u Kolašinu 27-28. VI 2017);
- Svečana konferencija i informativna sesija za promociju Prvog poziva, u Vrnjačkoj Banji 15. XI 2017;
- Informativna sesija i Forum za podsticanje projektnih partnerstava povodom objave Prvog poziva za dostavljanje predloga projekata, u Rožajama, 21. XI 2017;
- Informativna sesija povodom objave Prvog poziva za dostavljanje projektnih predloga, u Nikšiću, 23. XI 2017
- Informativna sesija povodom objave Prvog poziva za dostavljanje projektnih predloga, u Prijepolju, 28. XI 2017

U okviru INTERREG-IPA programa prekogranične saradnje za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu i Crnu Goru organizovani su sljedeći događaji:

- Svečana konferencija promocije početka sprovođenja odabranih projekata Prvog poziva, u Podgorici, 10. VII 2017;
- Implementacione radionice za korisnike projekata Prvog poziva, u Bosni i Hercegovini u Orašju, 5-7. VII, u Crnoj Gori u Herceg Novom, 11-12. VII i u Hrvatskoj u Zadru, 17-18. VII 2017;
- Radionice za izvještavanje i nabavke za korisnike Prvog poziva, u Banja Luci 4. XII, u Šibeniku 13. XII i Budvi 15. XII 2017.

U okviru INTERREG-IPA programa prekogranične saradnje za Italiju, Albaniju i Crnu Goru 2014-2020 održani su sljedeći događaji:

- Svečane konferencije povodom objave prvog Poziva za dostavljanje predloga projekata, u Bariju 6. III, u Tirani 15. III i u Podgorici 17. III 2017;

U okviru Dunavskog transnacionalnog programa organizovani su sljedeći događaji:

- Info dani povodom najave Drugog poziva za dostavljanje projektnih predloga, 21. III u Podgorici, 23. III u Ulcinju, i 31. III 2017. u Pljevljima;
- Implementacioni seminar za projektne partnere, 24-25. VII 2017. u Podgorici;
- Info dan povodom objave Prvog poziva za dostavljanje projektnih predloga u okviru Instrumenta za podršku razvoju projekata (*Seed Money Facility*), 23. X 2017. u Podgorici.

U okviru transnacionalnog Mediteranskog programa organizovani su sljedeći događaji:

- Informativni dan povodom objave Drugog poziva, u Podgorici 08. II 2017;
- Implementacioni seminar za projektne partnere, 24-25. VII 2017. u Podgorici;
- Implementacioni seminar za projektne partnere iz zemalja IPA, u Tirani 8. IX 2017.

2.11. Makro-regionalne strategije EU

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 73/16) formirano je Ministarstvo evropskih poslova Crne Gore. Time je dio nadležnosti predhodno postojećeg Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija prenijet na novu instituciju. Između ostalog, u nadležnosti Ministarstva evropskih poslova nalazi se i koordinisanje instrumentima EU u oblasti regionalne saradnje, a koji se tiču prvenstveno makro-regionalnih strategija Evropske unije, od kojih su za Crnu Goru najznačajnije Dunavska i Jadransko-jonska.

Dunavska strategija

U cilju efikasnije primjene strategije i aktivnijeg učešća predstavnika crnogorskih institucija u okviru evropske strategije za Dunavski region (EUSDR) do kraja 2017. predviđeno je formiranje međuresorske radne grupe za sprovođenje ove strategije.

Predstavnici MEP-a učestvovali su na sastanku programskih tijela u okviru EUSDR-a u Beogradu 14. VI 2017. i Budimpešti 28. IX 2017.

Jadransko-jonska strategija i strategijski projekt „Jedinica za podršku – podrška upravljanju Strategijom Evropske unije za jadransko-jonski region (EUSAIR) – Facility Point“

U cilju intenzivnijeg i aktivnijeg uključivanja predstavnika resornih institucija, Ministarstvo evropskih poslova formiralo je Radnu grupu za sprovođenje Jadransko – jonske strategije (JJS). U radu RG učestvuju predstavnici sljedećih institucija: Ministarstvo ekonomije (1); Ministarstvo evropskih poslova (5); Ministarstvo održivoga razvoja i turizma (6); Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja (2); Ministarstvo saobraćaja i pomorstva (8); Institut za biologiju mora (2) i Nacionalna turistička organizacija (1).

Ministarstvo evropskih poslova sprovodi strateški projekta „Jedinica za podršku – podrška upravljanju Strategijom Evropske unije za jadransko-jonski region (EUSAIR) – Facility Point“, koji se finansira iz IV prioriteta ADRION programa, a ima za cilj jačanje institucionalnih kapaciteta ključnih zainteresovanih strana i javnih uprava država uključenih u upravljanje Strategijom Evropske unije za Jadransko-jonski region.

Predstavnici MEP-a učestvovali su na sljedećim sastancima programskih struktura u okviru EUSAIR-a:

- drugom sastanku Upravnog odbora strateškog projekta "EUSAIR Facility Point ", 20 - 21. VI 2017. Ljubljana (Slovenija);
- Trećem zajedničkom sastanku koordinatora radnih stubova EUSAIR-a i Nadglednog Odbora Adriona, 25. XI 2017;
- Tehničkom sastanku koordinatora EUSAIR stubova, Akona, Italija 26. XI 2017;
- Šestom sastanku EUSAIR Upravnog odbora, Akona, Italija 26-27. XI 2017.
- Međunarodnoj konferenciji „Finansiranje EUSAIR-a“ , održanoj 27-28. X 2017. u Čezenatiku (Italija).

Strateški projekat Prioritet IV – Upravljanje Mediteranom (PANORAMED)

U okviru IV prioriteta Interreg – Mediteranskog programa evropske teritorijalne saradnje 2014 -2020 *Jačanje upravljanja u oblasti Mediterana* realizuje se PANORAMED projekat koji ima za cilj da podrži proces jačanja i razvoja multilateralne koordinacije u okviru Mediterana, kako bi zajednički odgovorili na izazove. Projekt je nastao iz potrebe za koordinacijom različitih aktivnosti i politika, koje doprinose održivom društveno-ekonomskom razvoju i zaštiti Mediterana.

U cilju intenzivnijeg i aktivnijeg uključivanja predstavnika resornih institucija u okviru projekta, Ministarstvo evropskih poslova formiralo je Radnu grupu za sprovođenje strateškog projekta. Radnu grupu čine predstavnici: Ministarstva evropskih poslova (4), Ministarstva saobraćaja (3), Ministarstva održivoga razvoja i turizma (2), Instituta za biologiju mora (2) i Nacionalne turističke organizacije (2). Troškovi učešća članova Radne grupe na sastancima, seminarima i ostalim događajima, kao i sve ostale aktivnosti relevantne za sprovođenje projekta, pokrivaće se iz PANORAMED projekta.

Predstavnici MEP-a učestvovali su na sljedećim sastancima:

- Prvom sastanku Upravnog odbora projekta PANORAMED i sastanku radne grupe "Metodologija i evaluacija" u okviru projekta, 5 - 7. VII 2017, Napulj (Italija);
- Početnom sastanku projekta PANORAMED, sastanku radne grupe "Metodologija i evaluacija" u okviru projekta, Administrativnom, finansijskom treningu i SYNERGIE CTE, sastanku Upravnog odbora projekta, 26-28. IX 2017, Sevilja (Španija);
- Sastanku radne grupe "Metodologija i evaluacija" koji je održan 25. X 2017. Ankona (Italija).

Zaključak

Crna Gora u kontinuitetu pokazuje uspjeh u korištenju sredstava Ipe, što je potvrda spremnosti crnogorske administracije da postepeno preuzme samostalno upravljanje finansijskom podrškom EU. To potvrđuje podatak da je od 235 miliona eura opredijeljenih za period 2007-2013, Crna Gora je iskoristila preko 90% raspoloživih sredstava bespovratne podrške EU.

Kada su u pitanju bilateralni programi prekogranične saradnje, i ovdje se bilježi visok stepen iskorištenosti sredstava. U okviru programskog perioda 2007-2013, ugovoreno je preko 91% raspoloživih sredstava, dok je isplaćeno preko 90%. Operativna struktura zadužena za sprovođenje ovih progama u Crnoj Gori uspostavila je i održava dobre odnose sa susjedskim strukturama na centralnom i lokalnom nivou, uz dosljednu primjenu pristupa uzajamnog uključivanja i konsultovanja pri odlučivanju.

U pravcu nastavka uspješnog korištenja dostupnih sredstava za period 2014-2020, u kojem Crna Gora raspolaže sa značajno uvećanim iznosom od 270,5 miliona eura, već je isprogramirano preko 120 miliona eura u okviru nacionalnih programa za 2014, 2015, 2016. i 2017. Ova sredstva su usmjerena na podršku najvažnijim reformama koje će Crna Gora sprovoditi u okviru pregovaračkog procesa, ali i na dalje jačanje infrastrukture.

Konstantno se radi i na razvoju ljudskih resursa u strukturama Ipe, kako bi se osigurao dovoljan broj iskusnih i stručnih kadrova, adekvatno motivisanih za obavljanje zadataka u skladu sa definisanim procedurama, što u krajnjem doprinosi uspješnijem sprovođenju akcija Ipe II.

Uspješno korištenje sredstava EU u pretpristupnom periodu je doprinijelo dinamičnijem pregovaračkom procesu i otvaranju pregovora u okviru 22. poglavlja – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata u junu 2017. Ovo ujedno predstavlja i snažan podsticaj Crnoj Gori da s istim entuzijazmom nastavi rad na ispunjenju strogih zahtjeva i standarda EU u oblasti kohezijske politike u godinama koje slijede.